

козаків належали нащадки козаків, але могли вступати до того стану й не козаки. Козаки кожної губернії складали кіш з кошовим отаманом, який підлягав гетьманові. У кожному коші було кілька полків. На чолі козацтва стояла Велика Козацька Рада, головою якої був сам гетьман [2, с. 159].

Однак при прийнятті рішення про відродження козацтва не була врахована політична ситуація, що склалася на той момент. Гетьманський режим доживав останні дні. Реставрація дореволюційних порядків на селі, одностороння орієнтація гетьманату на великих землевласників і буржуазію відштовхували від нього селянство, національну інтелігенцію, робітників. Крім того, опора на німецьку військову адміністрацію не виправдала сподівань П. Скоропадського, тому що Німеччина програвала війну й на її території зріла революція.

В опозицію режиму П. Скоропадського встав Український національний союз, який з 18 вересня 1918 р. очолив В. Винниченко. У ніч на 14 листопада 1918 р. колишніми діячами Центральної Ради на чолі з В. Винниченком була утворена Директорія Української Народної Республіки, яка почала збройну боротьбу за владу. Виступивши з Білої Церкви 18 листопада 1918 року, 14 грудня війська Директорії увійшли до Києва. Склалося так, що у вирішальний момент, коли трон П. Скоропадського захитався, гетьманський режим нікому було захищати. Навіть гвардійська сердюцька дивізія, до якої набирали представників заможного селянства і яка вважалася опорою гетьманства, перейшла на бік Директорії. П. Скоропадський зрікся влади і втік до Німеччини [3, с. 59].

Література

1. Історія державності України. / За заг. ред. Бандурки О. М., Ярмиша О. Н. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. – 608 с.
2. Реєнт О. П. Павло Скоропадський. – К.: Альтернатива, 2003. – 304 с.
3. Савченко В. М. Павло Скоропадський. – Х.: Фоліо, 2009. – 128 с.

Дмитро Володимирович Тимченко – студент I курсу юридичного факультету Сумського національного аграрного університету
Науковий керівник: **Людмила Іванівна Рожкова** – доцент кафедри державно-правових дисциплін та українознавства Сумського національного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент

МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ – ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ, ЮРИСТ, ОРГАНІЗАТОР УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

Постать Миколи Міхновського в (1873-1924 рр.) нерозривно пов'язана з українським національно – визвольним рухом, подіями Української національної революції, ідеологією українського

націоналізму. Проте, діяльність М.Міхновського включала також правові аспекти, зокрема, розробку проекту української Конституції та організаційно – правових основ українського війська.

Уродженець Полтавщини, син священного служителя, Микола Міхновський ще за часів навчання у Прилуцькій гімназії брав активну участь у громадсько-політичному житті, став організатором гімназійної української Громади. 1891 р. вступив на юридичний факультет Київського університету, після завершення навчання почав займатися адвокатською практикою, згодом переїхав до Харкова, відкрив власну адвокатську контору. Там же почалася його політична діяльність, брав активну участь у створенні Революційної Української партії (1900 р.). У програмному документі «Самостійна Україна», написаному М. Міхновським, було окреслено мету українського національно-визвольного руху – створення самостійної соборної Української держави: «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна, Україна від гір Карпатських аж по Кавказькі» [1, 131]. У 1905 р. М.Міхновським було складено конституційний проект «Основний закон Самостійної України – спілки народу українського», який регламентував усі основні аспекти політичного та суспільного устрою майбутньої держави [2].

Під час Першої Світової війни М.Міхновський був мобілізований до війська і служив у ранзі поручика у Київському окружному військовому суді. Воєнні події, що спричинили розпад імперій та супроводжувались боротьбою української нації за створення держави, зумовили докорінні зміни у поглядах М.Міхновського на проблему формування національної армії. За Конституційним проектом 1905 р., в Українській державі не передбачалося постійного війська, а лише міліційні формування, що створювалися за територіальним принципом у кожній громаді. Після падіння російського самодержавства та початку національної революції М. Міхновський очолив український військовий рух. Під його керівництвом 9 березня 1917 р. у Києві відбулося Українське військове віче, учасники якого оголосили про створення Установчої військової ради.

16 березня 1917 року було створено товариство «Український військовий клуб імені гетьмана Павла Полуботка» на чолі з Миколою Міхновським. Того самого дня військова нарада Київського гарнізону після доповіді Міхновського обрала Український військовий організаційний комітет і ухвалила негайно приступити до організації власної національної армії. Першим військовим формуванням Комітету став полк ім. Б. Хмельницького, до якого за станом на 18 квітня 1917 р. записались 3754 вояки – українці [3, 242].

У квітні відбулось і велике віче українців діючої армії, яке прийняло ухвалу про приєднання до України Галичини, Буковини та Кубані, виникли Український військовий клуб у Москві, Українська фронтова рада у Менську, Українська військова рада у Одесі тощо.

М.Міхновський став організатором Першого українського військового з'їзду у травні 1917 р. На з'їзді було зроблено декілька рішучих кроків на шляху до створення української армії, було вирішено комплектувати військові частини та екіпажі бойових кораблів українцями.

Для практичного проведення такої роботи Перший військовий з'їзд обрав тимчасовий Генеральний військовий комітет при УЦР, який мав відати військовими справами. До складу комітету увійшло 18 осіб: Симон Петлюра, підпоручик Микола Міхновський, солдат запасу Володимир Винниченко та інші. М.Міхновський здійснив колосальну роботу щодо розробки та юридичного оформлення статутних документів українського війська, особисто проводив агітацію серед солдат, старшин та офіцерів, закликаючи їх перейти до українських полків.

М.Міхновський брав участь у роботі другого військового з'їзду, що відбувся рівно через місяць. З'їзд розглянув питання творення українського війська, обрав Генеральний військовий комітет на постійній основі, затвердив положення про його склад, права і обов'язки.

М. Міхновський був одним із керівників повстання військового полку ім. П. Полуботка 4-6 липня 1917 р., що мало на меті вибороти незалежність України. Але ні Центральна рада, ні вірні їй військові частини не підтримали намірів «самостійників». 7 листопада 1917 р. УЦР ухвалила III Універсал, яким було проголошено Українську Народну Республіку, але про створення української армії у документі не згадувалося. Як показали наступні події, в умовах наступу більшовицьких військ, уряду УНР виявився неспроможним протистояти зовнішній агресії, що зрештою призвело до його поразки. На той час М. Міхновський вийшов зі складу УЦР та продовжив політичну діяльність на Полтавщині в лавах Української Демократичної хліборобської партії. З гетьманським режимом П.Скоропадського не співпрацював, а після розстрілу за наказом Директорії влітку 1919 р. отамана П. Болбочана втратив віру і в режим С. Петлюри. У 1920 р. зробив невдалу спробу емігрувати за кордон, потім працював вчителем на Кубані, пізніше повернувся до Києва. Обставини його смерті 3 травня 1924 р. не з'ясовані. Існує думка, що це було інсценізоване агентами ДПУ самогубство, проте деякі дослідники не поділяють даної версії [4, 362].

Таким чином, політик, практикуючий юрист, творець одного з перших проектів Конституції України, Микола Міхновський здійснив значний вклад у створення правових основ майбутньої української держави, стояв біля витоків українського війська.

Література

1. Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст.:хрестоматія/за ред. О.І.Семківа. Львів:Світ, 1996. – 800 с.
2. Шамрай В. Проект Української Конституції Миколи Міхновського. Юридичні науки. – 2008. – №79. – С.37-41.

3. Мироненко О.М. Світоч української державності. Політико-правовий аналіз діяльності Центральної Ради. Київ: б/в, 1995. – 328 с.
4. Бутенко А. Микола Міхновський – адвокат, політик, громадський діяч. Адвокатура України: серія «Нариси з історії адвокатури України»/ Вип.2. За ред. І.Б.Василик. – К.:КВІЦ, 2016. – С. 333-368.

Валерія Сергіївна Хацько – студентка І курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Вікторія Олегівна Панкратова** – доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

В умовах демократичних та правових перетворень важливе місце займає захист прав та свобод людини та громадянина як з боку держави, та і самим громадянським суспільством. У цьому контексті особливу значимість здобуває право на отримання безоплатної правової допомоги.

Тема роботи є актуальною у зв'язку зі складним матеріальним становищем більшості населення, соціальною несправедливістю та низьким рівнем правової освіченості громадян в усіх регіонах країни.

Мета роботи – дослідити особливості права на безоплатну правову допомогу.

Право на правову допомогу розглядається в юридичній науці як одне з основних прав людини і громадянина, що володіє всіма ознаками, властивими конституційним правам, є одним із прав, що складають юридичну базу для всієї системи прав, що володіє вищою юридичною силою і підлягає підвищеному захисту; як право, яке має двоїстий характер, тому може бути віднесено до прав-гарантій; як спосіб захисту інших конституційних прав і свобод громадян; як найважливіша гарантія юридичної безпеки [2, с. 30-31]. Воно є природнім і невідчужуваним правом людини, покликано забезпечити свободу людини від втручання публічної влади.

Право на безоплатну допомогу захисника чітко встановлюється в статті 6 (3)(с) Європейської Конвенції про захист прав людини і в статті 14 (3)(d) Міжнародного Пакту про громадянські і політичні права. Європейський суд з прав людини розробив докладні правила про те, як має надаватися безоплатна правова допомога, багато з яких були підтверджені Комітетом ООН з прав людини.

Право громадян на правову допомогу закріплено у Конституції України та деяких спеціальних законах України. Зокрема, Закон України